

**UNIA EUROPEJSKA W STOSUNKACH MIĘDZYNARODOWYCH – RAMOWY
PLAN ZAJĘĆ (III rok europeistyki)**

Mgr Kamil Zajączkowski

LICZBA GODZ. – 30
WYKŁAD

**I. UNIA EUROPEJSKA W STOSUNKACH MIĘDZYNARODOWYCH –
analiza jakościowa i ilościowa**

Międzynarodowe uwarunkowania pozycji i roli Unii we współczesnym świecie, zwłaszcza uwarunkowania o charakterze globalnym (UE a procesy globalizacji), polityczno-militarne i prawnomiędzynarodowe. Wyznaczniki pozycja UE w stosunkach międzynarodowych – wyznaczniki geograficzne, ekonomiczne, militarne i społeczne. Rola UE w stosunkach międzynarodowych w świetle teorii ról międzynarodowych oraz różnych koncepcji roli międzynarodowej UE (np. UE jako mocarstwo niewojskowe).

**II. STOSUNKI TRANSATLANTYCKIE – wymiar polityczny i proces
instytucjonalizacji**

Uwarunkowania i przesłanki stosunków transatlantycznych po zakończeniu zimnej wojny. Redefinicja idei transatlantycznej w obliczu zmian sytuacji międzynarodowej na początku lat 90. XX w. Podstawy instytucjonalno-prawne współpracy amerykańsko-europejskiej. Współpraca krajów Unii ze Stanami Zjednoczonymi w ramach NATO. Unia Europejska i USA wobec procesów globalizacji i regionalizacji. Miejsce Europy w koncepcji bezpieczeństwa USA u progu XXI w. Problemy i napięcia w stosunkach transatlantycznych: stosunek USA do Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, Europa a system obrony przeciwrakietowej (NMD), wojna w Iraku, percepcja bezpieczeństwa i zagrożeń. Wspólnota Atlantycka wobec wydarzeń z 11 września 2001 r. – istota i znaczenie dla dialogu między UE a USA. Determinanty i podstawy trwałego sojuszu transatlantycznego. Polska, USA i Unia Europejska – wyzwania dla polskiej polityki zagranicznej w kontekście stosunków transatlantycznych

III. STOSUNKI TRANSATLANTYCKIE – wymiar ekonomiczny

Transatlantyczne relacje gospodarcze – geneza, ewolucja, istota. Wymiana handlowa między USA a Unią Europejską – skala i charakter. Struktura towarowa amerykańskiego handlu z UE. Instytucjonalizacja transatlantycznej współpracy ekonomicznej. Stany Zjednoczone wobec wprowadzenia wspólnej waluty europejskiej (euro). Główne obszary sporne między USA i UE w wymiarze ekonomicznym: rolnictwo, przemysł stalowy, przemysł lotniczy, polityka konkurencji. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w relacjach transatlantycznych

IV. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ WOBEC REGIONU MORZA ŚRÓDZIEMNEGO -Partnerstwo Eurośródziemnomorkie

Historyczne, gospodarcze, kulturalne i polityczne związki państw Unii Europejskiej z krajami basenu Morza Śródziemnego. Redefinicja polityki Wspólnot Europejskich wobec regionu śródziemnomorskiego po zakończeniu zimnej wojny. Główni orędownicy polityki śródziemnomorskiej w UE (Hiszpania, Włochy) oraz ich rywalizacja z tzw. lobby środkowoeuropejskim (Niemcy). Główne założenia i cele tzw. *Partnerstwa Eurośródziemnomorkiego* i przeszkody w jego rozwoju. Inicjatywy w ramach filaru politycznego i bezpieczeństwa tzw. procesu barcelońskiego oraz wymiar ekonomiczny procesu barcelońskiego.

V. UNIA EUROPEJSKA WOBEC KONFLIKTÓW NA BLISKIM WSCHODZIE

Rola i znaczenie Unii Europejskiej w bliskowschodnim procesie pokojowym (stanowisko UE wobec utworzenia państwa palestyńskiego). Polityka UE wobec Bliskiego Wschodu – różnice między USA a UE. Stanowisko UE wobec konfliktu w Izraelu i Palestynie. Udział UE w misjach pokojowych na Bliskim Wschodzie.

VI. ROSJA W POLITYCE UNII EUROPEJSKIEJ – wymiar polityczny i ekonomiczny

Przesłanki i uwarunkowania współpracy UE z Rosją. Porozumienie o Partnerstwie i Współpracy z 1994 r. między Rosją a UE jako formalna podstawa dialogu politycznego – główne cele i zagadnienia Porozumienia. Formy instytucjonalne dialogu politycznego. Wspólna strategia UE wobec Rosji - postanowienia, cele, środki i sposoby realizacji polityki UE wobec Rosji według Wspólnej strategii. Konflikt w Kosowie a stosunki UE-Rosja. Stanowisko Rosji wobec rozwoju EPBiO. Wymiar ekonomiczny stosunków Unii z Rosją. UE, Rosja a kwestia WTO. Współpraca UE-Rosja w wymiarze polityki obronnej i bezpieczeństwa. Główne problemy we wzajemnych stosunkach UE-Rosja – Kaliningrad, Czeczenia, kwestia Iranu, Ukrainy i Białorusi. UE, Rosja i Gruzja.

VII. UKRAINA I BIAŁORUŚ W POLITYCE UNII EUROPEJSKIEJ – wymiar polityczny i ekonomiczny

Polityka UE wobec Ukrainy – geneza i przesłanki. Porozumienie o Partnerstwie i Współpracy z 1994 r. między Ukrainą a UE oraz wspólne stanowisko UE w sprawie określenia celów i priorytetów współpracy z Ukrainą z 1994 r. – formalna podstawa dialogu politycznego. Rada Współpracy UE-Ukraina – cele i zadania. Wspólna strategia UE wobec Ukrainy – postanowienia, cele, środki i sposoby realizacji polityki UE wobec Ukrainy według Wspólnej strategii. Unia Europejska wobec zmian politycznych na Ukrainie 2004-2008. Polska, Ukraina a polityka zagraniczna UE wobec Ukrainy. Członkostwo Ukrainy w UE. Polityka Unii Europejskiej wobec Białorusi – geneza i ewolucja. Unia Europejska wobec problemu reżimu A. Łukaszenki. Działania UE mające na celu demokratyzację systemu politycznego Białorusi.

VIII. UNIA EUROPEJSKA WOBEC SYTUACJI NA BAŁKANACH – konflikt w b. Jugosławii, kryzys w Albanii, Kosowo, członkostwo w UE krajów bałkańskich

Geostrategiczne znaczenie stosunków Unii Europejskiej z Europą Południowo-Wschodnią. Przesłanki i uwarunkowania zainteresowania Unii Europejskiej Bałkanami w latach 90. XX w. UE wobec konfliktu na terenie byłej Jugosławii. Inicjatywy zmierzające do pokojowego

rozwiązania konfliktu (m.in. konferencja haska w 1991 r. Stanowiska poszczególnych państw członkowskich UE dotyczące rozwiązania konfliktu. Rola UE w odbudowie i stabilizacji Bałkanów. Metody i instrumenty działania w ramach II filaru a kwestia Bałkan. Pomoc humanitarna UE dla Bałkanów – skala i zakres. Ocena działań UE wobec konfliktu jugosłowiańskiego. Unia Europejska wobec kryzysu w Albanii. Przesłanki i uwarunkowania bezsilności UE wobec kryzysu w Kosowie. UE wobec działań NATO w Kosowie. Kryzys w Kosowie a pozycja i rola UE w stosunkach międzynarodowych. Niepodległość Kosowa a UE. Pakt Stabilności dla Europy Południo-Wschodniej – geneza, istota i znaczenie. Rola UE w realizacji Paktu. Umowy o stabilizacji i stowarzyszeniu między UE a państwami bałkańskimi. Członkostwo w UE jako metoda zapewniania pokoju na Bałkanach (m.in. negocjacje akcesyjne państw bałkańskich z UE).

IX. STOSUNKI UNIA EUROPEJSKA – AZJA

Znaczenie Azji w polityce zagranicznej UE. Uwarunkowania i przesłanki pogłębienia współpracy Unii Europejskiej wobec obszarów azjatyckich. Współpraca bilateralna i multilateralna. Unia-Azja (tzw. ASEM). Uwarunkowania i przesłanki stosunków ekonomicznych UE-Azja po zakończeniu zimnej wojny. Podstawy instytucjonalno-prawne współpracy ekonomicznej UE-Azja.

X. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ WOBEC CHRL

Geneza relacji WE z CHRL. Proces instytucjonalizacji relacji między Pekinem a Brukselą. Wymiar polityczny stosunków UE-ChRL. Główne problemy w kontaktach politycznych. Sprawa Tajwanu w polityce zagranicznej UE. Ekonomiczny wymiar relacji UE-ChRL. Wyzwania w relacjach UE-ChRL.

XI. UNIA EUROPEJSKA A AMERYKA ŁACIŃSKA

Rozwój stosunków między regionem Ameryki Łacińskiej i Karaibów a Wspólnotami Europejskimi. Przesłanki dynamiki stosunków pomiędzy Brukselą a Ameryką Łacińską. Porządek międzynarodowy u progu XXI w. a relacje UE z Ameryką Łacińską. UE a konflikty lokalne w Ameryce Łacińskiej. Polityka wybranych państw członkowskich UE wobec Ameryki Łacińskiej (Hiszpania i Portugalia). Polityka handlowa i ekonomiczna Unii Europejskiej wobec Ameryki Łacińskiej – zakres, podstawy prawne i podstawowe instrumenty polityki handlowej. Główne problemy ekonomiczne w relacjach UE – Ameryka Łacińska. Współpraca Unii Europejskiej z państwami latynoamerykańskimi w ramach polityki rozwojowej i humanitarnej.

XII. WSPÓŁPRACA UNII EUROPEJSKIEJ Z KRAJAMI AFRYKI, KARAIBÓW I PACYFIKU

Przesłanki zainteresowania Unii Europejskiej regionem Afryki Subsaharyjskiej - przesłanki historyczne, polityczne, ekonomiczne. Współpraca Wspólnot Europejskich z państwami Afryki subsaharyjskiej w okresie „zimnej wojny”. Kształtowanie się relacji między UE a Afryką Subsaharyjską po upadku systemu bipolarnego. Prawnomiędzynarodowe podstawy współpracy UE z krajami Afryki Subsaharyjskiej. Od układów z Lomé do układu z Cotonou (2000 r.) – istota i charakter porozumień. UE wobec procesów demokratyzacji w Afryce Subsaharyjskiej. Unia Europejska wobec wojen i konfliktów w Afryce. Polityka handlowa i ekonomiczna Unii Europejskiej wobec Afryki Subsaharyjskiej. Tendencje i problemy we współpracy ekonomicznej UE z państwami Afryki Subsaharyjskiej. Pomoc rozwojowa dla Afryki subsaharyjskiej - podstawy prawne, źródła pomocy, wielkość i struktura

udostępnionych środków. Unia Europejska a problem zadłużenia państw afrykańskich
Społeczno-ekonomiczne skutki dla UE imigracji z Afryki. Unia Europejska wobec głodu i chorób w Afryce. Pomoc humanitarna UE dla Afryki. ChRL wobec krajów Afryki a pozycja UE w stosunkach międzynarodowych.

XIII. POLSKA POLITYKA ZAGRANICZNA A ROZWÓJ WPZiB I EPBiO

Stanowisko Polski wobec rozwoju WPZiB oraz WEPBiO przed akcesją do UE. Polska, USA i UE – dylematy polskiej polityki zagranicznej po przystąpieniu Polski do UE (*case study* wojna w Iraku). Inicjatywy Polski w zakresie WPZiB. Polska jako „advokat” Ukrainy w UE. Główni partnerzy Polski w kształtowaniu WPZiB. Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa jako środek realizowania polskich interesów np. w Afryce i Azji.

LITERATURA do przedmiotu „Unia Europejska w stosunkach międzynarodowych”

1. OGÓLNA

E. Halizak, S. Parzymies (red.), *Unia Europejska. Nowy typ wspólnoty międzynarodowej*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Fundacja Studiów Międzynarodowych, Warszawa 2002.

S. Parzymies, R. Zięba (red.), *Instytucjonalizacja wielostronnej współpracy międzynarodowej w Europie*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2004.

J. Starzyk, *Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Fundacja Studiów Międzynarodowych, Warszawa 2001.

J. Zajączkowski, *Unia Europejska w stosunkach międzynarodowych. Wymiar polityczny*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Fundacja Studiów Międzynarodowych, Warszawa 2006.

R. Zięba, *Europejska Tożsamość Bezpieczeństwa i Obrony*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2000.

R. Zięba, *Unia Europejska jako aktor stosunków międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2003.

R. Zięba, *Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2005.

D. Milczarek: *Pozycja i rola Unii Europejskiej w stosunkach międzynarodowych. Wybrane aspekty teoretyczne*, Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego Warszawa 2003.

2. STOSUNKI UE-USA

G. Rdzanek, *Euroatlantycka obronność na rozdrożu*, Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław 2004.

A. Bulanda, *Szanse i zagrożenia gospodarczych stosunków transatlantyckich*, „Studia Europejskie”, nr 1/2005.

J. Stachura, *Meandry europejskiej polityki Stanów Zjednoczonych*, „Studia Europejskie”, nr 3/2004.

D. Milczarek, *Między Waszyngtonem a Brukselą-możliwe kierunki rozwoju polskiej polityki zagranicznej*, „Studia Europejskie”, nr 2/2006.

3. STOSUNKI UE-MORZE ŚRÓDZIEMNE

P. J. Borkowski, *Partnerstwo Eurośródziemnomorskie*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Fundacja Studiów Międzynarodowych, Warszawa 2005.

J. Zając, *Polityka Unii Europejskiej w regionie śródziemnomorskim*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2002.

G. Bernatowicz, *Proces Barceloński jako jeden z instrumentów polityki śródziemnomorskiej Unii Europejskiej*, „Sprawy Międzynarodowe” 2005, nr 4

M. Nowak, *Polityka zagraniczna Unii Europejskiej wobec krajów basenu Morza Śródziemnego*, „Sprawy Międzynarodowe”, nr 4/2003

K. Bojko, *Izrael, Palestyna, plan Szarona*, „Sprawy Międzynarodowe” 2005, nr 4

4. STOSUNKI UE-EUROPA WSCHODNIA I POŁUDNIOWA

S. Bieleń, *Tożsamość międzynarodowa Federacji Rosyjskiej*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2006.

A. Czarnocki, I. Topolski (red.), *Federacja Rosyjska w stosunkach międzynarodowych*, Lublin 2006

M. Raś, *Ewolucja polityki zagranicznej Rosji wobec Stanów Zjednoczonych i Europy Zachodniej w latach 1991-2001*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005.

B. Donnelly, *Polska, Unia Europejska i Rosja*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny”, nr 6/2004

A. Szeptycki, *Ukraina i Unia Europejska: od Brestu po Don*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny”, nr 1/2006

Bodio M., *Stosunki między Unią Europejską. Stan i perspektywy rozwoju*, Warszawa 2007

R. Zięba, *NATO wobec konfliktów etnicznych na terenie Bałkanów*, „Stosunki Międzynarodowe” 2000, nr 1-2 (t. 21).

A. Bebler, *Doświadczenia federalizmu w południowo-wschodniej Europie oraz Bośni i Hercegowinie po porozumieniu z Dayton*, „Sprawy Międzynarodowe” 2006, nr 2

5. UNIA EUROPEJSKA – AFRYKA, AZJA, AMERYKA ŁACIŃSKA

K. Zajączkowski, *Ameryka Łacińska w polityce Unii Europejskiej*, (w:) M.F. Gawrycki (red.), *Ameryka Łacińska we współczesnym świecie*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2006

K. Zajączkowski, *Unia Europejska – Afryka Subsaharyjska: stosunki u progu XXI w.*, „Studia Europejskie” 2006, nr 4 (możliwość zobaczenia na stronach internetowych Programu Wydawniczego CE UW)

K. Zajączkowski, *Polityka UE wobec krajów AKP – metodologiczne aspekty pracy doktorskiej (zarys problematyki)*, „Przegląd Europejski” 2007, nr 2

K. Zajączkowski, *Relacje między ChRL i Ameryką Łacińską. Implikacje dla porządku międzynarodowego z perspektywy europejskiej*, (w:) M.F. Gawrycki (red.), *Ameryka Łacińska w regionie Azji i Pacyfiku*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007

K. Zajączkowski, *ChRL wobec krajów Południa (na przykładzie Afryki Subsaharyjskiej). Szansa czy zagrożenie dla międzynarodowej pozycji UE*, w: K. Kłosiński (red.), *Chiny-Indie. Ekonomiczne skutki rozwoju*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008.

K. Zajączkowski, *The Policy of the European Union towards the Countries of Africa, Caribbean and Pacific (ACP). Implications for Poland*, Rocznik "Yearbook of Polish European Studies" 10, nr 2006

K. Zajączkowski, *Polityka zagraniczna Polski wobec pozaeuropejskich krajów rozwijających się na początku XXI w.*, w: W. Gizicki, D. Gizicka, *Polska i świat wobec wyzwań współczesności. Aspekty polityczne, ekonomiczne, formalno-prawne*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008

K. Zajączkowski, *Członkostwo Polski w Unii Europejskiej a polityka zagraniczna RP wobec krajów Afryki, Karaibów i Pacyfiku*, (w:) M. Żylicz (red.), *Wdrażanie zobowiązań międzynarodowych Polski w związku z członkostwem w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlowej w Radomiu, Radom 2005.

K. Zajączkowski, *Polityka rozwojowa i humanitarna jako instrument realizacji celów Unii Europejskiej w Ameryce Łacińskiej* (w:) M.F. Gawrycki (red.), *Ameryka Łacińska wobec wyzwań globalizacji*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2006

K.Zajączkowski, *The Relations Between the European Union and the Countries of Sub-Saharan Africa Following the End of the Cold War*, „Hemispheres. Studies on Cultures and Societies” 2005, no. 20, Polish Academy of Sciences

Z. Łazowski (red.), *Państwa Afryki Zachodniej. Fakty. Problemy stabilizacji i rozwoju. Polskie kontakty*, Wydawnictwo Towarzystwa Polsko-Nigeryjskiego, Warszawa 2006

T. Koziej (red.), *Pomoc Unii Europejskiej dla krajów Afryki, Karaibów i Pacyfiku. Szansa dla polskich przedsiębiorstw?*, Warszawa 2004, s. 43.

P. Bagiński, *Postanowienia i implikacje Układu z Kotonu*, „Sprawy Międzynarodowe” 2003, nr 2, i nr 2/2004 – o milenijnych celach rozwoju jego tekst

Historia, stosunki międzynarodowe, amerykanistyka. Księga jubileuszowa na 65-lecie Profesora Wiesława Dobrzyckiego, red. S.Bieleń, Warszawa 2001.

M.F.Gawrycki, *Unia Europejska – Ameryka Łacińska i Karaiby. Trudne partnerstwo dwóch regionów*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Fundacja Studiów Międzynarodowych, Warszawa 2004.

A.Gradziuk, *Unia Europejska jako inicjator w stosunkach z Chińską Republiką Ludową*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny”, nr 5/2004

M.Leonard, *Unia Europejska a Mercosur: perspektywy współpracy*, „Studia Europejskie”, nr 1/2001